

4. Поліцейським за будь-яких обставин заборонено сприяти, здійснювати, підбурювати або терпляче ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання.

У разі виявлення таких дій кожен поліцейський зобов'язаний негайно вжити всіх можливих заходів щодо їх припинення та обов'язково доповісти безпосередньому керівництву про факти катування та наміри їх застосування.

У разі приховування фактів катування або інших видів неналежного поводження поліцейськими керівник органу протягом доби з моменту отримання відомостей про такі факти зобов'язаний ініціювати проведення службового розслідування та притягнення винних до відповідальності. У разі виявлення таких дій поліцейський зобов'язаний повідомити про це орган досудового розслідування, уповноважений на розслідування відповідних злочинів, учинених поліцейськими.

5. У діяльності поліції забороняються будь-які привілеї чи обмеження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовною або іншими ознаками.

Тож сьогодення вимагає від працівників поліції досконалого знання не тільки національних нормативно-правових актів та їх правильного застосування на внутрішньодержавному рівні, а й міжнародно-правових документів, що стосуються діяльності правоохоронних органів, та регламентують права осіб [5]. Україна визнає пріоритет міжнародного права, і як повноправний член міжнародної спільноти постійно підвищує рівень виконання згаданих міжнародно-правових актів. Діяльність Національної поліції України є досить прогресивною в цьому сегменті. Нині відбувається переоцінка критеріїв діяльності органів та підрозділів, що входять до системи органів поліції [5].

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 25.03.2019).

2. Варава В. В. Концепт інституту негласних слідчих дій у контексті нового кримінального процесуального законодавства України // Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21 верес. 2012 р.). Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 248 с.

3. Глушков В. О. Актуалізація проблеми вдосконалення законодавства України про оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 2 (6). С. 42–50.

4. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.03.2019).

5. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Голос України*. 2012. № 90–91.

Одержано 26.03.2019

УДК 343.8

АРТЕМ ЄВГЕНОВИЧ КРИЩЕНКО,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЗАКОННИМ ВІДТВОРЕННЯМ ТА РОЗПОВСЮДЖЕННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ

Високий рівень злочинності проти авторського права і суміжних прав, крім заподіяння матеріальної шкоди вітчизняним і зарубіжним правовласникам, призводить також до сповільнення темпів розвитку науки і культури, підриву інтелектуального потенціалу держави, зменшення надходжень до державного і місцевого бюджетів, ускладнення зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних відносин України з іншими державами [1].

Дослідження питань протидії окремим видам кримінальних діянь силами оперативних підрозділів правоохоронних органів має ґрунтуватися на попередньому вивченні сутності та визначенні ознак відповідних кримінальних діянь. Знання таких ознак дає можливість оперативним підрозділами ефективно виявляти та припиняти злочини, успішно брати участь у їх розслідуванні. Тому одним з важливих для практики теоретичних аспектів є формування оперативно-розшукової характеристики різних видів злочинів [2, с. 75].

Ефективне дослідження проблем протидії злочинам, пов'язаним з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм неможливе без вивчення ознак відповідних кримінальних діянь.

Специфіку категорії оперативно-розшукової характеристики вивчали такі вітчизняні вчені, як В. І. Василичук, Д. В. Гребельський, М. Л. Грібов, О. М. Джужа, Е. О. Дідоренко, В. С. Кубарєв, І. В. Кубарєв, Д. Й. Никифорчук, С. І. Ніколаюк, Ю. Ю. Орлов, В. Л. Ортинський, В. Д. Пчолкін, М. А. Погорецький, С. С. Чернявський, В. П. Шеломенцев та інші. Проте донині недостатньо вивченим залишається питання формування оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм.

Аналіз наукових досліджень з питань протидії злочинам у сфері економіки в цілому та злочинів у сфері інтелектуальної власності зокрема указує на те, що серед науковців не виділено єдиної думки щодо складу основних елементів оперативно-розшукової характеристики цих злочинів.

Ми поділяємо погляди тих науковців, які до структури елементів оперативно-розшукової характеристики злочинів у сфері економіки відносять сукупність кримінально-правових, криміналістичних та кримінологічних ознак таких злочинів.

Результати дослідження показали, що оперативно-розшукова характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм може бути надана в процесі розкриття таких складових: кримінально-правова складова (предмет злочинного посягання, об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона); кримінологічна складова (стан та динаміка, ознаки злочину, особа злочинця, детермінанти); криміналістична складова (типові способи скоєння злочину, характеристика потерпілого, сліди скоєння злочину).

Обсяг тез доповіді не дає нам можливості розглянути усі вище зазначені елементи оперативно-розшукової характеристики злочинів, пов'язаних з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм, тому пропонуємо зупинитися на типових способах вчинення таких злочинів, як елементи їх оперативно-розшукової характеристики.

Як показали результати дослідження І. М. Горбаньова, порушення авторського права способом незаконного відтворення комп'ютерних програм виражається у 30 % випадків в незаконному встановленні (інсталяції) примірника комп'ютерної програми на жорсткий магнітний диск комп'ютера; 6 % випадків – незаконному розміщенні (завантаженні) примірника комп'ютерної програми в оперативній пам'яті комп'ютера; 24 % випадків – незаконному розміщенні (записі) примірника комп'ютерної програми на компакт-диск, дискеті (іншому машинному носії інформації); 32 % випадків – незаконному виготовленні примірників комп'ютерної програми шляхом багаторазового копіювання (тиражування) іноді зі: а) знищенням або блокуванням засобів захисту від несанкціонованого копіювання; б) частковим або повним копіюванням ознак ліцензійного примірника комп'ютерної програми; 7 % випадків в понадлімітному використанні комп'ютерної програми, яке може бути у вигляді: а) перевищення кількості відтворень, передбачених авторською угодою або ліцензією; б) перевищення передбаченого авторською угодою або ліцензією терміну на відтворення комп'ютерної програми; 1 % випадків – у використанні комп'ютерної програми на підставі авторської угоди, укладеної не з усіма правовласниками [3, с. 8–9].

Крім того, автор вказує, що порушення авторського права способом незаконного розповсюдження комп'ютерних програм виражається у 77 % випадків в незаконному продажі, даруванні, обміні, прокаті примірника комп'ютерної програми; 18 % випадків – незаконному продажі, даруванні, обміні комп'ютерів зі встановленим на жорсткий диск програмним забезпеченням; 2 % випадків – наданні у безкоштовне використання будь-якого примірника комп'ютерної програми без згоди правовласника; 1 % випадків – незаконних експортно-імпорتنих операціях з примірниками комп'ютерної програми; 1 % випадків – внесенні будь-якого примірника комп'ютерної програми без згоди правовласника до статутного фонду підприємства, установи або організації; 1 % випадків – розповсюдженні будь-якого примірника комп'ютерної програми з використанням можливостей комп'ютерної мережі Інтернет – наданні доступу до

комп'ютерної програми через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може здійснити до неї доступ з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором [3, с. 9].

Результати нашого дослідження показали, що на практиці прийнято виділяти такі найпоширеніші способи вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм:

- 1) використання неліцензійних примірників програм для ЕОМ;
- 2) установка неліцензійних примірників програм для ЕОМ;
- 3) виробництво неліцензійних примірників програм для ЕОМ;
- 4) продаж і розповсюдження неліцензійних примірників програм для ЕОМ;
- 5) незаконне розповсюдження або незаконне розміщення програм для ЕОМ в мережі Інтернет (доведення до загального відома).

Висновок. Наприкінці хотілось би зазначити, що знання оперативним працівником основних способів вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним відтворенням та розповсюдженням комп'ютерних програм висунення початкових оперативно-розшукових версій щодо обставин підготовки або вчинення злочину та визначення напрямків подальшого документування злочинних намірів або дій особи.

Список бібліографічних посилань

1. Безуглий Л. Соціально-правова обумовленість криміналізації незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм і баз даних. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Право.* 2017. Вип. 1. С. 155–159.
2. Черняк А. М. Оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері міжнародного студентського обміну. *Журнал східноєвропейського права.* 2017. № 43. С. 74–82.
3. Горбаньов І. М. Особливості методики розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 20 с.

Одержано 26.03.2019

УДК [351.773](477)

КАТЕРИНА ОЛЕГІВНА КРУТ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3027-4198>

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА ТА ЗАКОННІСТЬ ЯК ПРИНЦИПИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Існуючий потенціал громадського контролю та подальші перспективи використання його інструментарію доводять той факт, що це явище цілком можна вважати феноменом у механізмі публічного управління, який потребує подальшого поглибленого наукового вивчення всіма науками гуманітарного циклу: від філософії до юриспруденції. Метою ж юридичних наук у науковому пізнанні суті та призначення громадського контролю – є вироблення правових основ такого контролю, визначення меж його дозволеного впливу, а отже і окреслення принципів громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. Під принципами громадського контролю за діяльністю органів Нацполіції слід розуміти науково-обґрунтовані та законодавчо закріплені відправні начала (ідеї), які лежать в основі здійснення такого виду контролю. Вони (принципи) найбільш повно та змістовно відображають ключові аспекти організації та реалізації даної діяльності. Зазначимо, що в юридичній літературі не існує єдиного підходу щодо визначення конкретних принципів громадського контролю взагалі, щодо діяльності поліції зокрема. А відтак, нами, на основі аналізу наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства України, було виділено дві великі групи принципів громадського контролю за діяльністю Нацполіції: 1) загальні; та 2) спеціальні. Нажаль, рамки представленого наукового дослідження не дають змогу розкрити зміст всіх ключових засад, а тому ми приділимо увагу лише